

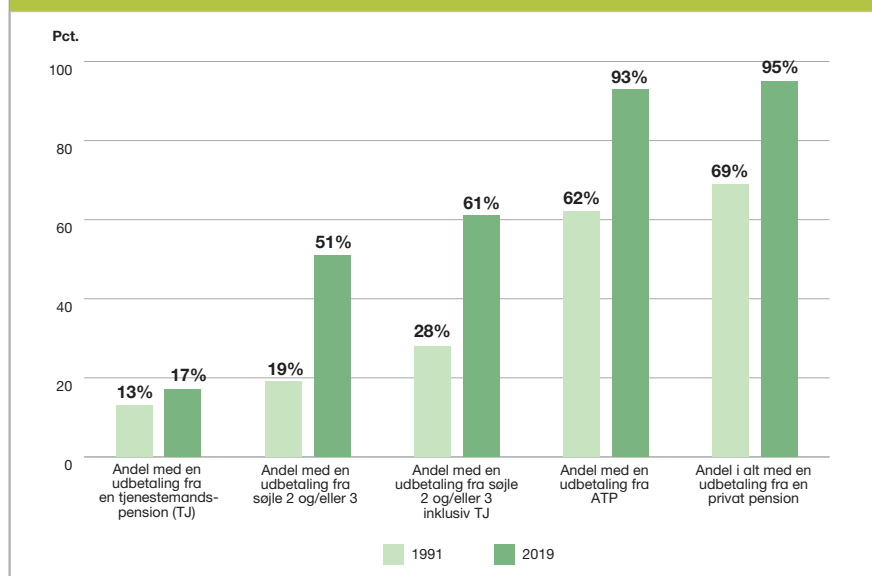
De fleste pensionister modtager i dag en privat pensionsudbetaling

Flere og flere modtager en privat pensionsudbetaling (ATP, en arbejdsmarkedspension, en tjenestemandspension eller en individuel pension) ved siden af de offentlige pensioner. Andelen af folkepensionister, der modtager en privat pension er steget fra 69 pct. i 1991 til 95 pct. i 2019. Den store stigning skyldes især tre forhold: flere er blevet medlem af ATP-ordningen, flere lønmodtagere er blevet medlem af en arbejdsmarkedspension og kvindernes massive indtræden på arbejdsmarkedet i 1970'erne. Det viser en ny analyse fra ATP.

Den markante stigning i andelen af folkepensionisterne, der modtager en privat pension, har i høj grad været drevet af udbredelsen af ATP-ordningen, som i perioden (fra 1991 til 2019) steg fra 62 pct. til 93 pct. - se Figur 1. ATP-ordningen dækker næsten alle folkepensionister i dag (93 pct.), og afspejler dermed i høj grad den samlede udbredelse af private pensioner blandt folkepensionisterne, som lå på 95 pct. Det hænger sammen med, at ATP-ordningen siden 1990'erne har dækket de fleste tilstande, man kan være i i løbet af et arbejdsliv (i arbejde, på barsel, ledighed, førtidspension, med videre).

I samme periode er der også sket en stor stigning i andelen, der modtager en udbetaling fra en arbejdsmarkedspension

Figur 1: Andel af folkepensionisterne der modtager en løbende udbetaling fra en privat pensionsordning – 1991 og 2019

Note: ATP henviser til ATP Livslang Pension, TJ henviser til tjenestemandspension, søjle 2 henviser til de opsparingsbaserede arbejdsmarkedspensioner og søjle 3 henviser til de individuelle ordninger. Privat pension dækker i denne sammenhæng over ATP Livslang Pension, arbejdsmarkedspensioner, tjenestemandspensioner og individuelle pensioner. Det er statistisk set ikke muligt at adskille udbetalingerne fra arbejdsmarkedspensioner (søjle 2) og individuelle ordninger (søjle 3) på individniveau.

Kilde: ATP's beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik 2021.

og/eller en individuel ordning (søjle 2 og 3) – andelen steg fra 19 pct. i 1991 til 51 pct. i 2019. Så godt halvdelen af pensionisterne modtog en af disse pensionstyper i 2019. Stigningen i andelen, der modtager en udbetaling fra søjle 2 og 3, skyldes udbredelsen af arbejdsmarkedspensionerne, idet antallet der indbetaler til en individuel ordning er faldet til næsten det halve siden 1990'erne. Da alle lønmodtagere allerede indbetaler til ATP Livslang Pension, og stigningen i udbredelsen af arbejdsmarkedspensionerne er sket blandt lønmodtagere, så har stig-

►

ningen ikke påvirket den samlede andel, der modtager en udbetaling fra en privat pensionsordning særlig meget.

Om den samlede udvikling siger analysechef i ATP, Michael Jørgensen:

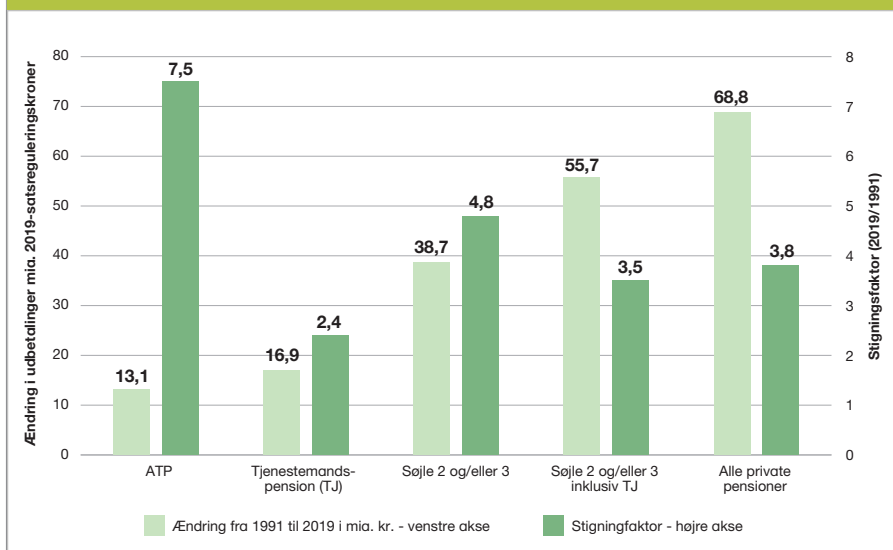
”Der er sket meget markante ting i det danske pensionssystem siden 1991 for alle grupper i samfundet. Så godt som alle får nu en form for supplement til folkepensionen, ligesom godt halvdelen af pensionisterne nu har en arbejdsmarkedspension eller individuel pension til at lægge oveni folkepensionen. Pensionisterne har dermed fået flere penge mellem hænderne i dag end for 30 år siden, takket være ATP og arbejdsmarkedspensionernes udbredelse og vækst.”

Den største absolutte stigning kommer fra arbejdsmarkedspensionerne

Selvom det er ATP, der har fået andelen, der modtager en privat pension, til at stige, så har stigningerne i arbejdsmarkedspensionerne og/eller de individuelle ordninger (søjle 2 og 3) været størst i kroner og ører. Tilsammen steg udbetalingerne fra disse to pensionstyper med 38,7 mia. kroner fra 1991 til 2019 – se Figur 2. Ændringerne i Figur 2 er opgjort i 2019-satsreguleringskroner, da det er den sats folkepensionen er blevet reguleret med i samme periode. Dermed kan ændringen fortolkes som stigningen udover det, som folkepensionen er steget med. ATP-udbetalingerne steg i samme periode med 13,1 mia. kr. og tjenestemandspensionerne med 16,9 mia. kr.

Stigningerne skal dog også ses i forhold til udgangspunktet og i forhold til den generelle stigning i antallet af pensionister. I forhold til udgangspunktet er ATP-udbetalingerne steget med en faktor 7,5 fra 2 mia. kr. til 15,2 mia. kr. i perioden. Tilsvarende steg søjle 2 og/eller 3 udbetalingerne med en faktor 4,8 og tjenestemandspensionerne med en faktor 2,4, mens antallet af pensionister steg med en faktor 1,6 (60 pct.) i perioden. Om det siger Michael Jørgensen:

Figur 2: Stigningen i udbetalingerne fra private pensionsordninger fra 1991 til 2019 – 2019-satsreguleringskroner

Note: ATP henviser til ATP Livslang Pension, TJ henviser til tjenestemandspension, søjle 2 henviser til de opsparingsbaserede arbejdsmarkedspensioner og søjle 3 henviser til de individuelle ordninger. Privat pension dækker i denne sammenhæng over ATP Livslang Pension, arbejdsmarkedspensioner, tjenestemandspensioner og individuelle pensioner. Det er statistisk set ikke muligt at adskille udbetalingerne fra arbejdsmarkedspensioner (søjle 2) og individuelle ordninger (søjle 3) på individniveau. ”Stigningsfaktor” angiver forholdet mellem udbetalingen i 2019 divideret med udbetalingen i 1991.

Kilde: ATP’s beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik 2021.

”Samlet set kan man sige, at det største løft i indkomsterne er kommet fra udbygningen af arbejdsmarkedspensionerne, mens udbygningen af ATP-pensionerne har sørget for, at alle har fået et supplement til de offentlige pensioner. Udviklingen er dermed i god tråd med de forskellige roller, som ATP Livslang Pension og arbejdsmarkedspensionerne skal spille. Hvor ATP-pensionen sikre økonomisk grundtryghed for alle i kombination med de offentlige pensioner, skal arbejdsmarkedspensionerne sikre, at den enkelte ikke oplever en stor indkomstnedgang ved overgangen til pension”.

Hvor meget er pensionerne steget på individniveau?

Siden 1991 er antallet af pensionister i Danmark som nævnt steget med godt 60 pct., og derfor kan det være svært ud fra de samlede stigninger i Figur 2 at afkode, hvad stigningerne har betydet for den enkelte folkepensionist. Derfor opgør Tabel 1 de gennemsnitlige, private pensionsudbetalinger i henholdsvis 1991 og 2019, for henholdsvis

dem der modtog den pågældende ydelse, og for alle pensionister. Gennemsnittet for dem, der modtog udbetalingen, viser, hvor meget udbetalingerne konkret er steget med, men afspejler ikke så godt den samlede betydning af stigningen i udbetalingerne, fordi det er meget forskelligt, hvordan andelen der modtager udbetalingen har udviklet sig. Det afspejler gennemsnittet beregnet for alle pensionister derimod.

Den gennemsnitlige ATP-pension er steget fra 4.943 kr. til 15.341 kr. for dem der modtog pensionen i henholdsvis 1991 og 2019, hvilket svarer til en tredobling. Den gennemsnitlige udbetaling fra søjle 2 og/eller 3 har derimod været næsten uændret fra 1991 til 2019 for dem, der modtog udbetalingen på de to tidspunkter. Det uændrede gennemsnit skjuler dog, at der i 2019 var langt flere, der modtog en udbetaling, og at der derfor udbetales langt flere penge. Denne pointe bliver tydelig, hvis man i stedet ser på ændringen i gennemsnittet opgjort for alle pensionister. Så stiger den

gennemsnitlige udbetaling fra 15.654 kr. til 45.924 kr. – det vil sige næsten en tredobling. Opgør man den gennemsnitlige ATP-udbetaling for alle pensionister, så er udbetalingen steget med en faktor 4,6. Den relative større stigning i ATP-udbetalingen skal ses i lyset af, at ATP-indbetalingerne har været reguleret med mindre end inflationen fra 1991 til 2019, mens indbetalingerne til søjle 2 og 3 har fulgt lønudviklingen, da disse indbetalinger typisk udgør en andel af lønnen. Samtidig steg bidragsatsen til de nye arbejdsmarkedspensioner fra 0,9 pct. i 1991 til 12 pct. i 2009.

Hvilke faktorer har medført den markante stigning?

Mange flere kvinder på arbejdsmarkedet, de nye arbejdsmarkedspensioner og udbredelsen af ATP har især drevet udbredelsen af indbetaling til de private pensioner.

I 1960 var under halvdelen – 45 pct. – af kvinderne i alderen 15-69-år en del af arbejdsstyrken. I 1990 var andelen steget til 70 pct., og i 2019 var andelen nået

op på 73,2 pct. Den massive stigning i kvindernes deltagelse på arbejdsmarkedet kombineret med, at man indbetaler til ATP-ordningen, både når man er beskæftiget og når man modtager en overførselsindkomst, har betydet, at der i dag næsten ikke findes folkepensionister, som ikke har sparet op til ATP igennem deres arbejdsliv. Det er også forklaringen på, at der i 1991 "kun" var 50 pct. af de kvindelige folkepensionister, der modtog en ATP-udbetaling, mens det tal var steget til 91 pct. i 2019. Den tilsvarende stigning for mændene var fra 74 pct. til 95 pct.

Fælleserklæringen i 1987 sikrede opbygningen af arbejdsmarkedspensioner for særligt de ufaglærte i den offentlige sektor, samt for de faglærte og de ufaglærte i den private sektor. Pensionsbidragene var i starten meget beskedne – kun 0,9 pct. af lønnen (1993) - men i løbet af 1990'erne og starten af det nye årtusinde, blev ordningerne udbygget, og bidragsprocenten nåede i 2009 12 pct. Udbygningen af arbejdsmarkedspensioner gennem tre årtier har betydet, at

andelen af de 18-64-årige, der bidrager til en arbejdsmarkedspension, er steget fra ca. 25 pct. i slutningen af firserne til 67 pct. i 2019.

For ATP's vedkommende skete der et ryk i 1990'erne, hvor modtagere af offentlige overførselsindkomster også blev omfattet af ATP-ordningen. Først blev modtagere af arbejdsløshedsdagpenge og AMU-godtgørelse fra en A-kasse for lønmodtagere samt modtagere af syge- og barseldagpenge omfattet af ATP. Dernæst kom turen til modtagere af kontanthjælp og revalideringsydelse, ligesom det blev muligt for nogle grupper at indbetale frivilligt til ATP. I 2003 blev indbetalinger til ATP Livslang Pension gjort obligatorisk for nye tilkendelser af førtidspension. Samlet har det betydet, at andelen, der indbetaler til ATP Livslang Pension i aldersgruppen 18-64 år, er steget fra 69 pct. i 1991 til 86 pct. i 2019. Og i dag kommer 22 pct. af de årlige indbetalinger til ATP fra en overførselsindkomst.

Tabel 1 – Gennemsnitlige stigninger i udbetalingerne fra private pensionsordninger på individniveau fra 1991 til 2019 – 2019-satsreguleringskroner

År	Andel med udbetaling		Gennemsnitlig pension for dem der modtager udbetaling		Stigningsfaktor	Gennemsnitlig pension beregnet for alle pensionister		Stigningsfaktor
	1991	2019	1991	2019		1991	2019	
ATP Livslang Pension	62	93	4.943	15.341	3,1	3.084	14.209	4,6
Søjle 2 og/eller 3	19	51	83.724	89.571	1,1	15.654	45.924	2,9
Tjenestemandspension (TJ)	13	17	144.425	159.952	1,1	18.268	27.092	1,5
Søjle 2 og/eller 3 inkl. TJ	28	61	119.495	119.061	1,0	33.922	73.016	2,2
Alle private pensioner	69	95	53.400	92.044	1,7	37.005	87.224	2,4

Note: ATP henviser til ATP Livslang Pension, TJ henviser til tjenestemandspension, søjle 2 henviser til de opsparingsbaserede arbejdsmarkedspensioner og søjle 3 henviser til de individuelle ordninger. Privat pension dækker i denne sammenhæng over ATP Livslang Pension, arbejdsmarkedspensioner, tjenestemandspensioner og individuelle pensioner. Det er statistisk set ikke muligt at adskille udbetalingerne fra arbejdsmarkedspensioner (søjle 2) og individuelle ordninger (søjle 3) på individniveau. "Stigningsfaktor" angiver forholdet mellem udbetalingen i 2019 divideret med udbetalingen i 1991.

Kilde: ATP's beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik 2021.

Sådan har vi regnet

Alle beløb er opgjort i 2019-satsreguleringskroner.

Det er ikke muligt adskille udbetalingerne fra søjle 2 og 3 på individniveau fra hinanden, derfor er de opgjort samlet i opgørelsen.

Der ses bort fra første mulige folkepensions-år (65/67-årige), fordi mange overgår fra arbejdsmarkedet til folkepension i det år, og derfor bliver indkomsternes størrelse præget af dette.

Privat pension dækker over ATP Livslang Pension, arbejdsmarkedspensioner, tjenestemandspensioner og individuelle pensioner. Når tjenestemandspensioner medregnes, fremgår det af opgørelsen. Tjenestemandspensionerne er beregnet som et fiktivt pensionsbidrag på 18 pct. for personer, der er tjenestemænd. Vi betragter ATP-pensionen og tjenestemandspension som private pensioner i analysen, selvom ATP-pensionen betragtes som en del af søjle 1 sammen med de offentlige pensioner, og selvom tjenestemandspensionen er delvist skattefinansieret. Det gør vi fordi ATP Livslang Pension og tjenestemandspensionen begge er individuelle optjente rettigheder, som begge modregnes i de offentlige pensioner på lige fod med andre skattepligtige indkomster. Derudover er der også en dødsfaldsdækning i både ATP Livslang Pension og tjenestemandspensionen, og i tjenestemandspensionen er der typisk også en ægtefællepension, hvilket adskiller dem fra offentlige pensioner.

Når vi opgør andelen, der modtager en pensionsydelse fra ATP, arbejdsmarkedspensioner, tjenestemandspensioner og individuelle ordninger, så gælder opgørelsen kun de løbende udbetalinger. Det vil sige, at engangsudbetalinger i form af kapitalpensioner/aldersopsparing eller kapitaliserede pensioner ikke indgår. Derudover indgår følgende udbetalinger ikke, engangsudbetalinger i forbindelse med invaliditet eller dødsfald og løbende udbetalinger der er udbetalt før folkepensionsalderen (fx invalidepensionsudbetalinger).

Betegnelsen de "nye" arbejdsmarkedspensioner, henviser til de arbejdsmarkedspensioner der blev vedtaget i 1987 i forbindelse med vedtagelsen af Fælleserklæringen.

Kvindernes arbejdsmarkedsdeltagelse fra 1960 til 1990 er opgjort for aldersgruppen 15-69 år.